Nr. 82. Brasiovu, 18. Octobre 1852.

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta ese de dóe ori adecă: Mercurea si Sâmbăta. Foiea odată pe septemână, adecă; Sâmbăta. Pretiul loru este pe unu annu 10 f. m. c., pe diumătate annu 5 f.; ear pentru terri straine 7 f. pe unu sem. si pe annul intregu 14 f. m. c. Se prenumera la tóte postele imperatesci, cum si la toti cunoscutii nostri DD. correspondenti. Pentru serie „petitu" se ceru 4 cr. m. c.

Monarchia austriacă.

De ce date statistice avemu lipsa?

In decursul estoru doi ani din urma ajunse neobositul zelu, atatu al scriitoriloru statistici din tieri estrane catu si al cestoru din Austria si mai cu deosebire al camereloru comerciale si industriale a fi demnu d'admiratiune; inse cea ce se a lucratu pe nelimitatul campu al sciintiei acesteia privesce mai cu deosebire la intemeiérea, ici a unei economii de statu, dincolo pentru da deschide ochii la invitatóriele castiguri in mare si in micu, atatu in objetul mercantile catu in cela ce ocupa multu, fórte multu, mintile unora, ad. intru cautarea posibilitatei, care numai dupa date statistice se póte mesura: daca se pótu afla, unde si cu ce prospectu, proprietati de pamentu in stare neproductiva, seau pucinu productiva, ca sa se dea alta direptiune la dominantea mania de colonisare, si la emigrarea ce se continua in latul si lungul campu al Americei. — Din partea administratiuniloru guberniului inca se cauta si se publica unu noianu de date statistice din tóti ramii taiatori in manipulatiunea administrativa. — Dara cifre autentice, descriptiuni contimporane din care se ne putemu mai d'aprôpe cunosce, se putemu strabate la starea poporului, asia dupa cum elu se afla in originalea pusetiune locale, dupa cantitatea proprietatii lui de pamentu, puteriloru lui productive, a chiamarii si reformabilitatei lui s. a. inca pene acumu mai pucine si si acele cam totu din pene straine le citimu mai multu.

Era o grea problema a articula o statistica atatu de speciale pene acum, astadi inse, dupa ce despre o parte oficiele catastrale, despre alta cele contributionale si oficiele besericesci ne potu da celu mai autenticu ajutoriu, adunarea unoru astfel de date statistice la unu locu n'aru consta in multa osteniala. — Si óre ce date statistice ne aru fi nóe mai de lipse si care mai lesne de adunatu? — Noi am dori ca prima colectie de date statistice romana se cuprinda si urmatóriele: Nesce tabele despre crescamentul seau decrescamentul populatiunei din fie care sate si districte protopopesci cel pucinu de atunci incoace, de candu se a introdusu matriculele pe acele locuri; descrieri si bagari de seama asupra starii, chiamarii séu deprinderii, moravuriloru, caracterului, datineloru, aptivitatii, portului in deosebite tracturi; noue notitie despre avérea fiecarei commune; despre avutia séu saracia locuitoriloru comunei in genere, despre folósele si dreptu-rile ce le au avutu, ori la paduri ori la pasiuni, venatu, pescuitu, baiitu; despre sarcinile publice; daturi despre starile si intrerelatiunile parochieloru, despre catimea portiuniloru canonice, zidiriloru besericesci, si cele mai acurate date despre starea, fundatiunea si ajustatiunea scolare, numerul eleviloru, studiele propuse, lipsea seau esistintia unui terrenu scolasticu pentru initiarea tineriloru in grediaritu, pomerie si matasarie. — Mai lesne de adunatu nearu fi datele despre averile besericesci si scolastice. Unu protopopu vighietoriu de turma sa nu póte se tiena de lucru indiferinte publicarea acestoru date. — In corespondintia urmatorie se atinge unu esemplu de asemene descriere, care vedesce o aptivitate dorita. — Noi credem ca mai multi DD. PPi voru avea concinate protocolele eparchieloru sale; prin urmare si ale scóleloru; si pene candu si aru colege celelalte date mai susu atinse din eparchia sa in timpul de érna, aru póte face atatu servitiu natiunei, ca se publice macar starea scoleloru; ca se ne putem adumbra d'ocamdata macar o statistica scolare. — — —

Hatiegu, 10./22. Sept. 1852.

Prea Amate Frate!

Spre 15. Augustu cu voia celui ce este calea si viatia nostra stramutendu me la Hatiegu, in 19. Augustu am si tramisu Inaltului gubernatoriu al tierii alaturata representatiune de sub A *) ca se se'ndure a ingrisi si de aceasta parte a tierii demandandu a se infiintia Scole — Dascali — si plata aceloru corespundietórie. — O Dómne! cata e desolatiunea partei acesteia, pline de celle mai scumpe suveniri ale strabuniloru! Atatea deci de mii suflete, fora catu de pucina pastiune spirituala! — Deci in numele tatalui luminei puseiu in data mana la lucru, — si in 25. Aug. cu occasiunea introducerei méle in officiu fiindu 37 Parochi adunati neam formatu saborniciésce, si dupa ce mi am organisatu forulu dupa canonele s. beserice am hotaritu impreuná si alte trebuintie in 8 §§i. — Dupa aceea arátendu lipsa si folosulu ce esse din cetirea cartiloru folositorie si a Gazeteloru, am plecatu pe frati ca se si cunosca interesul, si in lipsa cartiloru, cu care au ase lupta, se formedie intre sine o comunicatie lectorie imprumutanduse intru impartasirea opuriloru si a ideeloru. Eu speredíu tare cá se va atitia si p'aci gustul de cititu; — numai vai Domne! cata simplicitate, câ dintre 60 parochi numai 3 sunt clerici! — Dar si seracia ii coversiacse câ aici pâna acum numai 3 portii canonice intregi se afla! — Nu sciu causa atatei lipse. —

Am compusu protocolul eparchiei Mediasiului cu cate date am pututu. — Din acesta catu am fostu de strimtoratu am estrasu „adumbratiunea istorica a statului si a mutariloru religionarie a romaniloru din Eparchia Mediasiu" si Fr. T. o tramitu aici in copia; deci ce vei afla intr'insa vrédnicu, si va avé locu in foile Gazetei, da la lumina — sau o folosésce pentru istoria bisericeasca. —

Daca voiu veni de la Mediasiu indereptu voiu visita acestu vicariatu — si ce voiu aflá demnu de a se insemná nu voiu crutia — si cu grabu si Duale voiu impartási.

Am cititu cartea lui Kővári Lászlo „Erdély Régiségei, Pest, 1852" — voiu conferá célea ce au scrisu despre tiera Hatiegului — si speredíu tare, cumca ochii Romanesci mai bine voro vedé vechitatile de la Strebunii sei eredite decatu magiarulu Kővári.

Amate! óre cum sar puté face ca se se redice si unu Museu Nationale — si óre de unde am puté adună o summa de bani cu carii sub unu Conductor intieleptu se se sape la Gradisce dupa vechitáti?**) Vedi omulu de acolo intr'acui curte se afla Mosaiculu cu pretiu micu si ar' vinde curtea — acolo ar trebui o casa cladita spre a adună anticitatile locului, — ca lumea se le vadia pe plata — inse acolo se remaie?!

---

*) Dandune mana o vomu publica o, cu atatu mai vertosu ca starea valei Hatiegului, sub ori ce respectu, a remasu retacuta, si din lipsea impertasitoriloru cu inima si cu spiritu mai seuitata.

**) Am ajjunsu, Frate, la stadiul d'a despera despre succesu al celoru intreprinderi, care se facu conditionate si legate de divergintele pareri a le unora si altora. — Ar fi timpul ca spiritul de reuniune se'l imbeia si romanul, si ceea ce puteriloru singuratice e peste putintia, lesne s'aru face posibile celoru impreunate. Pene atunci se facemu si singuri ceea ce se pote. R.

FOILETONUL.

Idee generale despre religione.
(Dupa Baudet.)

Religione (de la religare, relegare) e legatura care unesce pre omu cu Dzeu, e legea suprema a fápturei intellegatórie, allu carei scopu ultimariu e de a cunnósce, de a amá si de a glorificá pre Dzeu, e fundamentulu tótei societati; câci nu putemu presuppune nici societate fara legi, nici legi fara morala, nici morala fara amórea si temerea ce inspira religionea. De si obiectulu acestui articlu nu ne iérta a demustrá aceste veritati, cu tóte aceste-á credemu câ essistentia lui Dzeu, creationea si providentia se potu tractá mai cu folosu aici de câtu in Filosofia, de care se tinu de commune aceste cestioni, de óra-ce essistentia lui Dzeu, creatoriu si conservatoriu allu mundului, probéza necessitatea religionii pentru tóta fientia rationala. Pre langa aceste-á amu estrassu din Filosofia si critica obiectioniloru vulgarie ce se facu religionii, obiectioni, cari cu tóta levitatea loru totu au putere si influescu asupra spiriteloru putinu cugetatórie.

Essistentia lui Dzeu, creationea, providentia. — Essiste unu Ce, si scepticismulu nu se póte duce asiá departe, încâtu sa nege firea, fientia. Essiste unu Ce, din tóta eternitatea; câci déca presuppunemu, câ totalitatea fientieloru a inceputu a fi, a essiste, cumu sa esplicamu atunci essistentia loru? Nu poti zice câ s'au produssu de sene: o atare assertione e absurda. De acea-á ateismulu e constrinsu a negá essistentia unei cause independente, a crede câ mundulu e eternu si n'a avutu inceputu, a identificá cu o vorba pre Dzeu cu mundulu. Sa essaminâmu acésta presuppositione. Déca mundulu e eternu, atunci sau fia-care fientia particularia, din care se compune, e eterna, sau tóte fientiele s'au produssu unele pre altele prin o seria infinita de generationi. In casulu antaiu contrazicemu evidentiei cellei mai luminate, insei esperientiei. In casulu allu doilé acea seria de generationi successive si contengenti, nu numai nu esplica eternitatea mundului, ci-i contrazice assemine invederatu; câci déca tóte fientiele s'au produssu unele pre altele, atunci nu e in totu o singura parte, o singura fientia, care sa fia independente, care sa nu fi fostu produssa de o causa straina; si prin urmare, déca fia care fientia a fostu produss, sau cu alte vorbe, déca fia-care fientia e unu effectu, atunci si totatitatea fientieloru, universulu, mundulu, e unu simplu effectu. Deci essiste cellu putinu o fientia independente de tóte cellalte, o fientia neprodussa, si eterna. Altminteré totalitatea fientieloru ar fi in acell'asi timpu eterna si contingente: dara acést'-á e contradictionea cea mai evidente, si o atare propositione nu póte stá.

Dara, zicu Ateistii, marturisimu câ totu e contingente in universu, totu, afara de materia. Spre a dá acestei obiectioni câtusi de putina validitate, adoratorii ei aru face bine sa ne demustre, cumu materia inerte, lipsita de miscare chiaru din natura sa, lipsita de intelligentia si vointia, póte produce miscarea, intelligentia si ordinea, cari domnescu in natura? —

Si mai antaiu materia e inerte din natura;

Asiu adunà si bani vechi de pe la omeni — inse trebue rescumparati. — Si eu sunt seracu. — Dati, se se intocmeasca o cosietate spre acestu scopu — câ ii va fi cu dobandu *).

Póte o se vie drumulu cel de fieru pe acolo si streini se puie acolo colonia — si pana ce ne deliberamu Saguntum se ne scape din mana si altii se mosceneasca avérea de stabunii nostri remasa! —

St. M.

*) Incepe dela putinu si pene atunci si pune la cale, ceea se'ti succede — si cei buni te voru ajuta. R.

Брашов, 29. Окт. Дѣнъ ісвор секѣр се астеаптъ ачі венірea Ілл. Сале Domнѣлві Епіскоп romano-католік Др. Лѣдовік de Xaipald пе 6. але лѣнеі ѣртътóріе. Ілл. Са лпкъ лп зіóа cocipei пе ла 3 óре дѣнъ amiazi ва севѫрші церемонія съоцірei вѣві клопот ал вісерії кат. ші лп зіóа ѣртътóре ва севѫрші фѣнѣціѣнea епіскопеаскъ а сакраментѣлві конфірмъціѣнеі.

— Пела 2 дѣнъ прънзѣ се съвѫрші астъзі тріста солепітата фѣнебраре а пердѣтѣлві пострѣ фрате Констанітін Съкъріанѣ, ла каре лѣаръ парте, афаръ de преоціmea пѣтърóсъ, персонаѣл сколастік, пласа негѫцъторéскъ, мѣлте алте персóне din діверсе бранше ші ѣн пѣтер mare de amiчі аі ръпъѣсатѣлві. — Фіе і църъна ѣшóръ! Dar се не фіъ ші пацієнea ѣн рестіmo кът de лѣнг есніатъ кѣ жертфеле че ле свфері лп анѣл ачеста!!

Din Бъпат. Бъгърі de сѣmъ ла артікѣлѣл D. Кореспондинте din Timiшóра Np. 71 ші ѣртъторі! —

Тóте челе скрісе de D. Корр. сѣв ціфреле romane I, II. сѣнт аша de адевърате ші лѣminate, ка сóреле, лпсъ ла ціфра rom. III, de ші лп мѣлте аре дрепт D. Корр., тотѣші мѣлте ар фі de лпдрептат, ші д'але дескріъ маі limnide de кът кѣт се фъкѣ. Еѣ авea мъ'пкѣмът аці фаче ѣнѣле рефлексівні лп пѣмеле ші din партеа лпвъцъторілор комѣналі, каре ле претind а се пѣбліка лп Газета пóстръ орі ші кѣт вор мѣлцѣмі пе четіторіѣ. D. Корр. се лпдреаптъ лптр'алтеле ші зіче „Есперінца de тóте зілеле пе лпвацъ, кѣткъ кѣпосчінцеле лпвъцъторілор пострії, сѣнт есчепціѣні, бътръ каре кѣ тот респектѣл пе лпкіпъm, рар трек престе четіре, скріере, ші кѣптаре,“ — еѣ счіѣ къ лп інститѣтѣл педагоціѣ din Apad am лпвъцат маі мѣлте, ші ачесте D. Корр.ле трече кѣ ведереа, ші еѣ пѣmі лпкінеск, ші пѣ счіѣ каре лпвъцъторѣ пѣ ар счі барем патрѣ спеції лп пѣмері пѣміці ші неѣміці, кѣnd счіѣ къ am лпвъцат ла препарандіе; педагоціе, методѣл теоретік, ші практік, — арітметіка: лп пѣмері пѣміці ші неѣміці, фръпцеріле, регѣла de треі сімолъ ші комѣнсъ, регѣла соціетъції ш. а., — апоі ціеографія політікъ, фізікъ, ші математікъ, історія ѿгарієі, граматіка ромънъ, скріереа, ші четіреа маґіаръ, ші германъ, теолоціа догматікъ ші моралъ, історія тестаментѣлві векіѣ ші поѣ, тіпік, мътъсъріа ші бъпъріле; апоі ачесте D. Корр. тóте съ скріѣ, съ чітеск, лпсъ de рост, — de тіперімea прегътіndъ лп ачаста препарандіе. Ачéста даръ ле лпвацъ лпвъцъторії D. Корр., каре „зіче къ сѣнт лпартаці кѣ счіінца четірії, скріерії, ші а ѣнѣ гѣртлівж цéпъп, ші каре се кред а фі кіемаці спре стръфортареа ші ре'пвіереа віецій пóстре,“ ші de карі зіче „iam авет ші авем кѣ дѣрере дестві.“ — Сѣші іа D. Корр. тіmo ші сч мéргъ din комѣнітате лп комѣнітате германъ din къте сѣнт лп Бъпат, ші съ лптреве пре лпвъцъторії германі, пре лъngъ четіре, скріере, сокотъ ші гѫтлівж, че маі счіѣ? ба съі лптреве ші de лімвісті. — Апоі съ пе іерте D. Корр. къ noi ne рѣгъm de Dca съ пе лпдрепте маі лптѫіѣ: ѣnde се афлъ граматічі ромъне пентрѣ лпчепъторі, ѣnde ціеографії, ѣnde історії, лп лімва Romanъ? Ачі ера віне еъці фі лпдрептат проверѣѣл лп фавóреа пóстръ: „Къ ѣnde пѣ е пѣ поці чере, ші din nimiка, nimiка ва ръmъnea.“ Domнѣле! деѣnd стрігъ фрації поштрії Арделені дѣнъ тóте ачесте ші de рере! къ nime din авѣції пострії пѣші іеа остенéла de але ажѣта се іасъ ла лѣminъ, къ традѣсе се афлъ ші редакціа іѣте с'ар лпгріжі пентрѣ ачеаста, — апоі Dле чіне е de вінъ ла ачеаста? Лпвъцъторії? Noi am гъсіт аша, ші дакъ ціїторії de фръне пѣ mішкъ аша ва ші ръmъnea. Am гъсіт Бѣкваріѣ, Часословѣ, Псалтіреа, Катіхісісѣл, Історіеа мошѣлві Adam, de ачесте ні се тръміт съ кѣтпъръm къте врет ші къте пѣ, ші апоіѣ гѣртлівжѣл, фъръ de каре пѣ те ар цінea nime нічі о óръ лп комѣне. —

(Лпкеіереа ва ѣрта.)

Біхаріа, лѣна л. Октобре 1852. Кѣт стъ пела noi пропорціѣнea діреґъторілор romaні, фацъ кѣ лппопвлъціѣнea, фóрте віне с'а дескріс лп Np. 67, 68 аі Газетеі анѣлві трекѣт; лпсъ акѣm de пе пѣтъръm лпкъ одатъ, ведем къ тóртea еаръ ші а лѣат зечімea са din лпцелеціпцъне de ші е ашіа пѣціѣ. —

Аппѣл аѣ трекѣт кѣ лпчепътѣл ачестеі лѣні, ші nime п'а скріс лп пѣбліка: „съ фіе ѣнóръ църъна челві мерітат!“ ачеастъ непъсаре am воіт а се комплета. — Лп тóтъ Біхаріа пóстръ пѣmаі пе D. Карол Пъскацій л'am авѣт dintre діреґъторії чеі маі de фрѣте, ка пе ассесорі ла Седріа коміт. жѣрідікъ; ачест тіпер бърбат лп анѣл віецеі сале 28, фъръ нічі о флѣктѣаре пѣтем декіара, къ а тръіт атъта, кът фак ачесті пѣмері ла алціі, de iam лѣа лпторші; дóръ пентрѣ ачеа л'а ші ръпіт тóртea лп аппѣл трекѣт 1. Окт.; de атѣнчі даръ, de пе анѣмерът лпкъ одатъ, кѣ ѣнѣл еаръ сѣнтем маі пѣціні! Лп локві пъnъ акѣта пѣ с'а денѣміт нічі роman нічі нероman, бѣnъ сѣmъ пентрѣ апропіінтеле дефініціѣ.

Roman зелос ші лпцелеціпте ка ачеста, кредецімі Dлор! мерітъ съ аіѣ монѣмент de кътева ордѣрі тіпъріте, лпкаі лп ѣнікѣл орган пацієнале, че пе шервесче de історіъ! Біне воіесче даръ Dле Редактор ші ачест верс фѣневрале, ачі аллътѣрат, ал пѣбліка лп съmпѣл рекѣпосчінцеі, пентрѣ о разъ romanъ анѣсъ.*)

Акѣта дела мóрте, съ пъші m ла віацъ, къчі ашіа е лѣтеа варіанте. —

Цімпасівл Беіѣшіан стъ пе аколо, ка съ се organice пе спеселе пацієнеі; de ші гѣберѣѣл аппромісъ къ ва da bani din фѣndѣл стѣдіелор. — „Вор астепта кътва тіmo, — аша ші скріе ѣн преот ѣніт — ші de пѣ вор пліні, атѣнчі се вор анѣка de кѣлесѣл елемосінеі din діецеса пóстръ, каре дѣнъ проіектѣл фъкѣт, сіnгѣръ е лп старе de a проведea цімпасівл кѣ ачеле спесе лп декѣрс de 6 анї, фъръ

*) Се ва пѣбліка. — Мъкар de ші ар адѣче а minte ші алціі, de алці бървацї маї de кѣрѫnd морцї фъръ de сакрѣ пренопе!! P.

câci déca nu e asiá, atunci miscarea, ce voiesci a-i attribui, sau a trecutu din unu corpu în altulu prin unu progressu infinitu, sau e essentiala materiei. Déca miscarea s'a communicatu din corpu în corpu prin unu progressu infinitu, atunci totulu nu póte sa o pesséda mai multu de câtu partile din cari se compune: dara fia-care póte vedé, déca partile possedu miscarea, si prin urmare déca e adeverata pretensionea de o miscare communicata în progressu infinitu. Déca dupa a dóue pressuppotione, miscarea e essentiala în materia, atunci e absurdu a mai pretinde ca miscarea ei s'ar mici sau mari catosi de putinu. Dara esperientia ne învatia îndestulu câ miscarea tutoru corpuriloru e variala în direptionea si celeritatea sa, câ putemu adeca a detórce unu corpu, a-lu accelerá sau retardá. Deci déca miscarea e variabila în tóte corpurile, atunci nu e essentiala în nici unulu; si déca nu e essentiala în nici unu corpu particulariu, nu e essentiala nici în totalitatea corpuriloru, în mundu, în universu. In scurtu materia e immobila, si asiá ni o representamu, de si nu ni o putemu representá fara estensione: deci miscarea e o accidentia, éra nu o proprietate, nu unu atributu essenti-allu materiei, cumu e estensionea. Allu doilé e preste putintia a recunnósce artea infinita care domnesce în universu, în natura întréga, si a o attribui energiei spontane a materiei, a presuppune ca întîmplarea, fatalitatea órba casiona acésta minunata armonia, mundulu.

Universulu me încurca, si nu potiu sa presuppniu.

Câ essiste acestu orologiu, nefácuta de nici o mana. Atari era cuvintele lui Voltaire despre universu, si-su pré-adeverate; câci esplecationea universului fára Dzeu e mai preturbatória de câtu însasi creationea; si voindu sa scapamu de o veritate necuprinsa, cademu, zice Bossuet, în errori necuprinse. In adeveru ce mai remane atunci de câtu sa admittemu atomii lui Leucippu, acelle pretinse particelle, cari miscandu-se din susu în josu în unu desiertu nemarginitu, si attingandu-se din întîmplare, se collaturara, aderira, remasera lipiti unulu de altulu, si formara cerulu, marea, si tóte speciele de fientie vii, dimpreuna cu fecunditatea care le perpetua, si cu ordinea în care se tinu neincetatu.

Vitruviu repórta câ Aristippu arruncatu dupa unu naufragiu pre termii unei insule necunnoscute striga, vezindu figure geometrice trasse pre arena: buna sperantia, amici! vezu urme omenesci.

Totu assemine suntemu constrinsi o zice si noi vezindu ordinea si armonia cari domnescu în tóte partile acestui vastu universu: Coeli enarrant gloriam Dei, cerurile spunu marirea lui Dzeu. Insa déca unu mare numeru de ómeni cu unu spiritu suptire si petrunzitoriu n'au aflatu pre Dzeu în spectaclulu admirabil allu naturei, sa nu ne miramu: passionile, cari i au turburatu si le au datu distractioni continue, sau prejudecîle, cari se nascu din passioni, le au închisu ochii de la acésta representatione sensibila a divinitatii. Totulu representa pre Dzeu, si ei nu lu vedu nicaire; ci chiaru cea-à ce ar cautà sa servésca mai multu spre a le deschide ochii, servesce numai spre a li-i închide, a-i întunecá mai multu, uniformitatea constante si regularitatea miscariloru, voiu sa zicu, ce intelleptionea

ка съ фіе дпгревіат попорвл ші клервл; пъпъ атвнчі вор лва дмпрвмвт."

Апоі de се organizъ пе спеселе націвнеі, атвнчі пв пвмаі клервл вніт, чі тôтъ дмпоплъцівнеа romanъ дебвесъ конферре, къчі aceminea дореск, ма вор претінде тоці кълтіварea дп інстітвт націвнале, de вnde nimenea пв се пôте еснде; — аші, аші Дмор! вп монополів, вп чева сінгвр пентрв mine, пъ есте de дмперъціа ачестеі лвмі костополіте. —

Че съ маі скріъ de атътеа бърфеле, карі тімпвл кв тôтъ zіва трекъndъ ле дъ de minчінôce? квткъ adekъ romanii Beiвшіani, ші маі алес цімпасівл ар фі чентрвл вніі комолот roman; ла Беліъ ар фі вп рам, ла мвнці алтвл шчл: шчл. пв, пв скріъ d'ачесте, noi ле авzim дп тôтъ ôра din гвріле пъскъчіторілор челор рвтъчіоші, ші ле счім вndвоіеск а цъноті; noi dopim пвмаі ка пентрв ачеі фраці аі пострії кв рвінцъ, карі ші дп тімпвріле de фацъ воіеск а вълфъі пе арміле denegрічівнеі асвора фіілор ачелеаші ва трії, zъвітъndесъ de adeвърата віртвте, съ віъ дреаптажвдекатъ. —

Авzim квткъ дп Сатъ mare се ва дпфіінца о скôлъ реале romanъ, квткъ ачеаста е мъна чеа дреаптъ пентрв отвл roman, чіне пв ввнôсче? dar; пвмаі съ фіе.

Кабінетвл літерарів пентрв жвнітеа rom. Орвdanъ ші а лват дптъріреа dela гвернементвл цереі; ціне шедінце свв кондвчереа проф. лімвеі romane; ші а черат пе маі мвлці domni de мембрії атът аптіві, кът ші опорарі; аквма съ прегатъ съ edea вп алманах; dar de пъ ва фі вп чева „mistum utile dulci" апоі атвнчі маі вine съ ласъ ессалтаціівнеа поесіеі сентіментале.

Viena. „В. Ц." пе дмпъртъшаште, квткъ Маі. Са дмператвл кв резолвціване din Фіъme din 13, а. к. С'а in дврат а апроба клъdireа вніі дрвм de фер de стат dela Стаіобрвк пъпъ ла марціміле кроатіче, ші пентрв континвареа лві dela граніцеле кроатіче са demandat a се свв штерне вп проіект спре отъръре прéпалтъ.

— Ла клъdireа дрвмвлві de фер ал Темішôреі се ші дпчеп лвкръріле преліміпарі administrative.

— Despre жврналеле рвсъшті ворвеа маі ері газетеле nordiче цермане d'арънdвл, квткъ ачеле обсервеазъ о тôталъ тъчере despre метаморфосіреа лві Лві Napoleon. Ачеаста дпсъ пв е adeвър, къчі фоіле Варшовіеі атът рвсе кът ші полоне ворвеск пецеміте, дпкъ despre дпса коро пане а дмператвлві ка Napoleon ал III-ле. —

Venеціа. Dвпъ фіміреа маневреі de кавалеріъ ла Пордепоне орашвл ачеста къштігъ, пентрв есемплареа лві пвртаре кв прімірea Монарквлві, фôрте мвлт, къ фъ дървіт кв прівілеціъ de четате ліверъ. Ачеаста въ ва інтереса маі пвцін, кв тôте къ ла чеea че дмбвкъръ пе съп целе пострв требве съ авем ші noi a сімці вр'о плъчере.

Dвпъ че се desфъкъ концентрареа міліціеі се ашезъ ваталіонвл пострв ал II-ле дп къартірв de вarnъ ла Venеціа. Ачеастъ дмпрецівраре а къвсат mare бвкріъ рецімментвлві пострв каре констъ чеа маі mare парте din фечорі ромъні de леціеа ръсъріteanъ, авжnd ачі окасівне d'a фрекъента бісерікъ de рітвл съв. Дп конструктвра ші авецціа еі е demnъ de дпсемнат ачеастъ бесерікъ. — Дмпреціврареа дпсъ, къ епісконвл de лец. ор. сервеште маі дп тôте сербъторіле маі алесе, дпкъ не інвітъ ла кълтвл dвmnezeesk. Desфіінціареа баталіôнелор de grenadiрі ші дмпърціреа компаніелор еліте пе ла рец. с'а destinat, компаніеле de apine de маі наінте с'аъ desфіінцат ші тръміс пентрв фортъndвл баталіон ал 5-ле. О свтъ de фечіорі се emісъ кв слобозеніъ п'а касъ, че інфлвенціазъ мвлт ла чеі ремаші пе лок, фіindкъ пвмаі челор кв кондвітъ ші пъртаре ввпъ лі се dede ачеаста фаворе.

Cronicâ strâinâ.

Франца. Паріс. Ла 16. Окт. пе ла 4 ôре dвпъ меazъzі інтръ Л. Napoleon дп Паріс ка вп трівмфъторів. Времеа ера minвнатъ, страделе ші бвлеварделе пе вnde а фост съ трéкъ Presedinteле ера пліне de ômeni. De тôте пърціле се vedeaъ флатвре, декорвціване кв інскріпціване дп орóреа дмператвлві Napoleon III. Dепвтъціване індвстріашілор але корпорвціванілор, ші але комвнелор din treі despърцъminte че аъ venit спре салвтареа лві Л. Napoleon аъ фост пенвтерате. Ла арквл чел mare de трівмф pidikat лъngъ поптеа пвмітъ Австерліц дп primi мвніціпалітатеа Парісвлві кв префекціі, ал поліціеі ші ал despърц. Сена дп кап, каре пе лъngъ keile орашвлві лі presentъ ші адреса, че вотатъ de тоці мембрі especіma dopinца парісіенілор de a се реставілі дмперівл. Presedinteле інтръ въларе вртат de o світъ пвмерôсъ, дп каре світъ се vedeaъ міністрії, маршалі, цепералі, сенаторі, депвтаці ші алці demnitарі дмбрвкаці дп вніформе прéстрълвчіте. Тот шірвл се escorta de 52 de скадроне кълъріме. Dвпъ каре вртаръ маі мвлте екіпаже, дотре каре с'аъ дпсемнат ал архіепісконвлві de Паріс ші а ле маі швлтор міністрі. Кънd фв primit de кътре demnitarii статвлві дп кърсеа дрвмвлві ферекат Л. Napoleon кв о фацъ стрълвчітôре de бвкріъ ле zice ъстор персôне марі: „Domnilor! Dв. me primiці пе mine ка пе вп трівмфъторъ, мъкар къ еъ п'am репортат нічі о вікторіъ." Ажвогвnd дп Твілері фъ дмпресврат de атъта мвлціме de фете дмбрвкате дп вестміте албе кв флорі, докът калвл дпчепв а'і се арворі ші пегрешіт къ ар фі трънтіт пе Прінцвл, кънd ар фі фост ел вп кълърец маі пвцін гібачів. Кв ачеастъ окасівне zice кътре adiвтанціі de пе лъngъ cine: „Дп тот кврсвл въларіеі меле пъ m'am дмпедекат de nimіка фъръ пвмаі de флорі." Ворве каре доведеск маі мвлт декът тôте „Monitôреле" кът de мвлцвміт е Л. Napoleon кв primіреа че і с'а фъквт прін Франца meridionale.

Сéра а фост іллвмінъціване. С'а вътат дпсъ de сéмъ: къ ші декіъръціване de zі, ші іллвмінъціванеа de сéра а фост потпôсъ пвмаі пе ла каселе челе пвбліче; пе ла каселе прівацілор авіа vedeaі къте вп лъмпаш de хъртіъ атърнат. Peste тот primіреа с'а въzвт а авеа о колôре овлігатъ, дпкът тôтъ manіфестъціванеа пъ се пôте аскріе попорвціванеі парісвлві, чі провінціалілор ші дпкъ амплоіацілор саъ candidацілор de слъжваші, venіці ла Паріс din порвнкъ саъ пентрв ка съ'ші рекомъndeze zелвл вонапартістікъ.

Кв тôтъ indіферінца аста а Парісіенілор, Дмперівл тот е фъквт! Monitorвл dela 19. Окт. декіаръ дп фіне ачеаста офічіôсе, пвблікъnd декретвл, прін каре се конкіамъ

---

suprema a stabilitu în universu. Santu-Augustinu zice câ repetitionea continua a minuniloru le adusse la despretiu: assiduitate viluent. Cicerone înca confirma acestu adeveru: „Vezîndu în tôte zillele acelle-asi lucruri sufletulu se învatia dimpreuna cu ochii a le întuitá fara a recepe în sene ver-o impressione; si nu admira nici cercetéza causele acelloru effecte, ce vede totu déuna, ca si candu noutatea, éra nu marimea lucruriloru ar cauta sa ne învite, sa ne attitie spre a cercetá causele loru. Sed assiduitate quotidiana et consuetudine occulorum assuescunt animi, neque admirantur, neque requirunt rationes earum rerum, quas semper vident, perinde quasi novitas nos magis quam magnitudo rerum debeat ad exquirendas causas excitare. (De Nat. deor. lib. II).

Asiá dara fara îndointia essiste o causa eterna immateriala, intelligente, fara care mundulu ar fi o enigma inesplicabila. De alta parte numai idéa acestei cause supreme póte correspunde ideei infinitului care se afla în noi; câci idéa infinitului repumna essential. contradice ideia divisibilitatiei, care e o proprietate a materiei. Sa nu cutezamu a zice câ idéa infinitului e o chimera, câ infinitulu e neîntellegibil; dincontra finitulu si fugitivulu se pare mai multu unu visu. Sentimentulu infinitului e adeveratulu attributu allu sufletului, dara de unde vine acésta idea a infinitului, care sta fórte susu preste noi, si care cu tôte aceste-á ne representa infinitulu? Nimica material si finitu n'a pututu sa ni o dea; câci finitulu nu póte representá infinitulu, de care e infinitu-differenta, neassemine. E învederatu câ n'am pututu sa-mi o dau eu singuru; câci si eu-su finitu, ca si tôte cellelalte lucruri despre care potiu avé o idea. Trebue asiá dara sa conchidu de necesse câ fientia immateriala si infinitu-perfecta se representa spiritului meu, cându cugetu despre dînsa, si voiu a o concepe. Deci sau de-mi arruncu ochii asupra universului, sau de intru în mene si reflectu, suntu constrînsu a recunnósce essistentia unui Dzeu creatoriu, infinitu-putente, infinitu-intellegente, infinitu-bunu.

Dara déca mundulu e opera unei Fientie infinitu-putente, infinitu-intellegente, infinitu-bune, atunci nu putemu admitte câ Creatoriulu, dupa ce l'a scossu din nemica, si a întorsu ochii de la dînsulu, si s'a trassu órecumu în singuretatea sa spre repausu. Dzeu n'a pututu delassá fapturile selle dupa ce o data le a creatu; si pentru câ bunetatea sa infinita voi si le crea, nu e mai pre josu de demnitatea lui de a le guberná si a veghia asupra loru. In adeveru credentia în providentia divina a fostu în tôte timpurile constante si universala.

Acésta credentia e fundamentulu poemateloru cellui mai vechiu poetu, alle lui Omeru. Bunulu pastoriu Eumeu attribuesce successulu sollicitudiniloru selle protectionei lui Joue, care a binecuventatu adoperationile lui în totu ce i s'a încredentiatu, Providentia se întinde pîna si la animale; vorbindu de o columba Omeru zice, câ ursita nu voi sa fia prinsa. Tôte vinu de la dzei; de la ei sa asteptamu tôte, si câtra ei sa ne direptamu totu dé-una spre a capetá bunurile de cari suntemu lipsiti. —

(Va urma.)

Bibl. Univ. "Carol I" Central University Library Cluj

сенатъл пентрѣ ка съ се окъпе кѣ лътребъцїонеа Імперїалъї.

Франца. Чеа маї лосетпътóре епісоѣ din кълъторіа лъї Л. Наполеон есте еліберареа лъї Абд-ел-Кадер шї а консосцїлор сеї; Л. Наполеон а дат воіе Екс-Емірулъї шї ла аї сеї, ка съ пóтъ пъръсї Франца шї а прїімі оспіталітатеа кѣ каре ле лъбїѣ Султанул. Франца фъкѣ локъ маї мълт пентрѣ інімікъл сеѣ; еа дете лъї Абд-ел-Кадер о пенсїѣне лосетпътóре. Ачест акт, че фѣ біне прїімит ле тóтъ цеара, ле фъкѣ Л. Наполеон ла лтóрчереа din кълъторіеї; трекънд пе лънгъ кастелъл Амбоас се опрї Л. Наполеон, кіемѣ лпаінтеї пе Абд-ел Кадер, шї кѣ ертътореле ворбе лї декларъ, кѣмкъ с'а аппропіат óра лібертъцїї сале.

„Абд-ел-Кадер, лї зіче, лцї вестескѣ еліберареа. Лпдатъ че се вор фаче прегътїріле кѣвїнчїóсе веї фі стръпертат ла Брѣса ле статъріле Султанулъї, шї аколо веї прїімі дела гѣвернул францозеск о пенсїѣне тъсъратъ кѣ рангул de одінóръ а Дтале. Штїї кѣ робіа Дт. пентрѣ мине де мълт а фост о адевъратъ лтрістаре; кънї ачеа лшї аддѣчеа а минте, кѣмкъ гѣвернул пречединте (ал лъї Л. Філип) пѣ'шї а лтплінїт легътура кътре ѣн інімік непорочїт, шї ле окїї меї нїмїка пѣ пóте фі маї ѣмілїторѣ пентрѣ гѣвернул ѣнеї нацїѣні марї, ка кънд ачела лшї вітъ пънъ лтр'атът търіа са, лкът съ'шї ласъ нелтплінїтъ о фъгъдѣінцъ че а фъкут. Ценеросітатеа е пѣрѣреа свъторул чел маї бунѣ, шї еѣ сунт лнкредінцат, кѣмкъ пе. тречереа Дтале ле Тѣрчіа пѣ ва фі спре търбъареа лініштеї посесїѣнелор нóстре din Африка. Релїцїѣнеа Дтале, ка шї а нóстръ, лоацъ ка съ не сѣвѣнем ла хотъръріле провединцеї. Еар дѣкъ акут а ажунс ка Франца се фіъ Дóмнъ пестe Алцеріа, Дѣмнезеѣ а врут аша. Франца пѣ се ва лъса нїчї одатъ де ачесте локврї кѣчеріте. Дта аї фост інімікъл Францеї, еѣ лцї прецъеск кѣрацїѣл, карактерул шї рецїгнъцїѣнеа ле непорочїре; д'ачеа пентрѣ мине сокотеск съ фіъ о опоре кѣ пот съцї фінезѣ робіа, пѣінд деплїнъ лнкредере ле кѣвъинтул (парола) Дтале."

Сѣвї кѣ ворбеле ачестеа аѣ фъкут профѣндъ лптіпъріре ле Екс-Емірѣ. Ел журѣ пе Коранѣ, кѣ джнсул пѣ се ва лнчерка нїчї одатъ а тѣрбъра домнїа Францозілор ле Африка, шї кѣ ел съ сѣвѣне фъръ рецїнере ла воіа Францеї. Абд-ел-Кадер маї адаоце, кѣ ачела пѣ кѣнóште спірітул шї літера лецеї профетулъї, каре креде кѣмкъ Коранул ар лнгъдуї кѣіва ка съ се калче фъгъдѣінца фъкутъ крештінілор, шї арътъ прїнцїпулъї ѣн верс din Коран, каре кондамнъ абсолѣте фъръ есчепцїѣне пе орї каре мусулманѣ лшї калкъ журътъмънтул фъкут фіъ шї „Некредінчїошілор" (ad. крештінілор). — Пънъ се вор фаче прегътїріле de стръпортъцїѣне ла Брѣса Екс-Емірул ва шедеа тотѣ ле Амбоасѣ.

Англіа. London, 18. Окт. Лнтрареа трїѣмфътóріъ ле Паріс а лъї Л. Наполеон, прекум шї конвїнцереа despre рестъврацїѣнеа лмперїалъї, есте сінгура темъ кѣ каре се окъпъ шї тóтъ журналїстіка енглезъ. Тóте журналеле пънъ ла „Times" 'шїаѣ скімбат тонул ле прївінца фїіторулъї лмперат ал Францозілор. „Times" сѣ кондицїѣнеа, ка Л. Наполеон съ деа о амнестїѣ лнтінсъ шї съ кърмуїаскъ чеваш маї лїберал, с'ар фаче din інімікъл чел маї мѣшкъторѣ ѣн амік фóрте зелос. — Прегътїріле че се фак пентрѣ лнмортмънтареа солепелъ а Дѣчеї de Велїнгтон аѣіа се вор іспръвї пънъ кътре 16. Неомв.; прїн ертаре аѣіа ла 17. се ва лнмортъпта. Маї мълт de 1000 фечїорї мілїтарї пѣ ва ескорта пе морт; лнсъ тóте рецїментеле інтерне саѣ естерне вор фі репресентате прїн трїмїшї; еар штабул ценерал, прїн трїмїшїї репресентанцї аї артателор естерне din Австріа, Прусіа, Русіа, Спанїа шї Португалїа ва деведї фóрте пътерос шї стрълучїтѣ. Нїчї о тръсвръ, афаръ de а Рецїнеї, пѣ ва фі лнгъдуїтъ а ертa прочесїѣнеа фунераръ.

НОУТЪЦЇ DIВЕРСЕ.

— Лн Колочеа, лънгъ Клужїѣ, се лнтъмплъ ѣн фок маре лн 30. але к. каре префъкѣ лн ченуштъ афаръ de 6 касе лкъ шї 22 шурї, din пресъ кѣ тот пътрецїѣ шї тóтъ провісїѣнеа de фрунтеле адунате. Сермаїї локвїторї кіар спре еарнъ сунт еспусї ла лакрїмабіле місерїѣ. Ѣн біет бътрѣн локъ'шї фіїї кѣрсул вїецїї лн флакъръ. Дауна прецїѣтъ сѣ пеще 7000 ф. т. к. Спре ажуторїѣл непорочїцїлор се лучепѣ о колекцїѣ; кѣ тóте ачесте Серенїтатеа Са Прїнчїпіле Гѣвернъторїѣ се лндеръ а лмпъртї пе командантеле de дїстрїкт д'аколо, ка съ слобóдъ din сума дїспонїверѣ дела вані інкасацї пентрѣ пасурї de арме, 160 ф. т. к. спре інстантанеа лмпърцїре лнтре чеї маї лїпсїцї прїн ачеста черкаре фаталъ.

(Лмпературул Іосїф лн оспътъріъ.) Лн метоарѣреле Баронесеї Оверкірх, че токмаї акум ешїръ de сунт тїпарїѣ лн London, чїтїм ертътореа пїесъ скóсъ din віаца Лмпературулъї Іосїф: Пела 1778 кълъторїнд Лмпературул прїн Германїа сѣ пѣмеле лмпрѣмутат ал контелъї de Фалкенштеїн шї вїнд лн Штуттгарт, Дѣчеле de не атунчї ал Віртемберцеї прїнтр'о епістолъ лувітъ пе Лмпературул, ка съ ія локуїнца лн палатул сеѣ. Лмпературул пѣ прїімі інвітъцїѣнеа шї еспрїмъ дорїнца кѣ вреа а траце ла о оспътъріъ публікъ. Че фаче Дѣка, не de о парте порунчеште тутулор вірташїлор ка съ'шї ія жос de пела віртъріле сале семнеле din афаръ, еар de алта пѣне съ батъ о таблъ маре асупра ушеї палатулъї сеѣ кѣ марка лмперътéскъ шї кѣ супръскрїпцїѣеа „Оспътъріа Лмпературулъї." Лмпературул пѣ се маї лмпотрївї ла атъта оспіталітате амікалъ, прїімі глума шї се лукъартїръ лн палатул Дѣчеї, вотезат de оспътъріа Лмпературулъї ка лтр'ѣн віртѣ публікѣ. Еарѣ Дѣка, лмбрăкат ка ѣн вірташ прїімі пе Лмпературул шї'шї жукъ рола de вірташ пънъ лн фіне лмпрезнъ кѣ тóте персóнеле кѣрцеї сале карї требуїръ фъръ деосебіре de ранг се сервéскъ ка келнерї шї. Лмпературул фѣ лукъптат de прїімїре. Адóа зї се деплїнсе маскерада шї апої лнчепъръ фестївітъцїле.

(Густ енглезеск.) Готіе се еспрїмъ асупра густулъї енглезеск лн картеа са новісїмъ інтітулатъ, Caprices et zigzags лн ертъторул кіп: Лн Англіа веї гъсї аур, пътере, десволтъцїѣне матеріаръ лн градул чел маї маре; ачї веї да песте тот че се пóте ефептї кѣ бані, ръбдаре шї статорнїчїѣ; веї гъсї фолосїторїѣ шї комодул — лнсъ фрумосул нїчї одатъ. Енглезїї вор пъскочї машїнї, карї съ фабріче лнтр'ѣн минут 600,000 чорапї (стрїмфї), вор къпъта шї попоре мѣштерїї карї съї кѣмпере, лнсъ еї пѣ вор шї лнвечї а фаче о къцъ пе каре съ фіъ лн старе а о пѣне лн кап о грїзетъ францозъ.

1087. 1852.

Едікт де амортїсъцїѣне.

Прїн каре чел че аре ла мъна ертътореле облїгъцїѣнї але Марїеї вѣд. Іоане Мендаї din Сатулунг, каре сѣ революцїѣне лн а. 1849 се деперде ръ, ad:

1) А лъї Іоан Пъпук din Тїркїош din 10. Іан. 1845, de 400 ф. валуталї шї 2) а лъї Радъ Белъ din Сатулунг din 22. Февр. 1845, de 461 ф. 30 кр. валуталї, се провóкъ перетторїе, ка лн рестїмп de 3 лунї се адукъ кѣесцїонателе облїгацїї лпаінтеа жудецулъї кѣ атут маї въртос, пентрѣ аш лптемеїа претенсїѣнїле сале, кънї дѣнъ деклъ ръцереа термїнулъї ачелуї нефолосїт, се вор деклъра de нуле шї фъръ валóре.

Брашов, 6. Септ. 1852.

Жудецул Чет. шї Дїстрїктуал.

Josif Teutsh, арътарїѣ четъцеанѣ din Брашов, фаче кѣноскутѣ опоратулъї публікѣ, еар кѣ deосебіре опорацїлор Дні Преоцї шї кѣраторї вісерічешті, кѣмкъ ла джнсъ се афлъ гата кѣ унѣ прецѣ moderatѣ, полїкандре пентрѣ 6, 8 шї 12 лумінї; маї лнколо 5 клопоте дела 50 пунцї пънъ ла 3 мъжї. Прїімеште шї комісїѣнї de а прегъгї канделабре марї лн гребтате de 1—2 ½ мъжї.

Лнштїїнцїаре.

Днул Пітарїѣ Нїколаѣ Германї, аѣнд мъцї лн пропрїетатеа са, лн жудецул Рѣтнїкул сърат, плаїул Рѣтнїкулъї, каре мъцї съ лнвечїнеск кѣ хотареле din Транссїлванїа лн скаунул Чїкулъї, кѣ пъдурї марї шї маї мълте лемне de фагѣ, дореште а гъсї лукръторї, ка съ фак подашъ; пентрѣ ачеаста фаче кѣноскут, кѣ орї каре съ прїчепе ла ачеа лукраре аре вóіе съ віе а конпинде ачеле локврї, съ віе лн Букурештї лнсуш, саѣ прїн скрісóре съ се адресеазъ кътрѣ сус пѣмітул D. Нік. Германї ла Букурештї; орї маї апрóпе, кътрѣ Домнїї Фрацї Анґеловіч лн Брашов.

Redactor' respondietoriu:
JACOBU MURESIANU.

Editia si tipariul lui
JOANNE GOETT.

Digital Copy Central University Library Clui